

NAZARÉ

Zijn vloeiende, intrigerende en verdrietige stijl

heeft me de Braziliaanse ziel

beter doen begrijpen.

– Darius Milhaud –

In die tijd werd de elektrische tram beschouwd als het laatste in de technologie. Mannen behandelden de toppen van hun snor nog met was en verbonden de tijd aan een zakhorloge. Zich haasten werd afgekeurd.

In prive-clubs in de stad Rio, in haar elegante cafes, of in een huis waar dichters, schilders en musici zich verzamelden, charmeerde Ernesto Nazareth zijn luisteraars aan de piano. Allen waren gefascineerd door de muziek die de verfijning van de muzikale kunst in Europa met zich meedroeg, maar tegelijkertijd Braziliaans klonk. En hoe goed beviel het, tussen zo vele polka's en walsen, scottischs en Italiaanse aria's die altijd alles verzadigden.

Nazareth wist in zijn composities een perfecte balans te bereiken tussen muzikale elementen van verschillende herkomst. Een geluidsmix die de weerspiegeling is van de raciale samenstelling van Brazilië. De grote Villa-Lobos – een fervent bewonderaar – zei later van hem: “Hij was de ware incarnatie van de Braziliaanse muzikale ziel. Hij geeft op bewonderenswaardige en spontane wijze de levendige emoties van een volk weer...”

In de harmonieën van Chopin dronk hij van de loomheid, de nostalgie die zo natuurlijk is voor de Braziliaanse ziel – ‘saudade’ (een verlangen) geboren uit de ‘modinhas’ (sentimentele liederen) – en weefde daar enkele zeer typische melodieën doorheen, die bijna altijd neigen van hoog naar laag, in mineur, vol van liefvalligheid en elegante eenvoud. Al dat subtiele, melodisch-harmonische vloeide natuurlijk, op een ritmisch ‘sandungueo’ dat geen andere oorsprong dan Afrika kon hebben.

Gesyncopeerde sandungueo is veel verschuldigd zowel aan de lundú – de dans die de Portugese fandango is, tegen een Afrikaans trommelritme – als de habanera die uit Cuba was gearriveerd, waar het contradanza werd genoemd en bij het daar aankomen reeds zwarte invloeden met zich meedroeg van de reis vanuit Frankrijk, via Haïti en New Orleans ... Ook was er wat polka in zijn pianospel.

Nazareth noemde zijn composities Braziliaanse tango's. Velen zeggen dat ze gewoon maxixes waren en het is waar dat er veel raakvlakken zijn tussen zijn tango's en de mestieze dans, geboren

in de tweede helft van die eeuw, in zijn geboortestad Rio. Het verschil zit in het niveau van het kunstenaarschap dat Nazareth creëerde.

Hij maakte van die stukken concert muziek, muziek die – meer dan wat ook – beluisterd moest worden; consequent kenmerkende melodische formules vaststellend, de harmonische structuren en ritmische cellen waar hij zijn tango's op baseerde. Maximes worden gedanst, Nazareth's tango's worden beluisterd.

En wanneer ze gespeeld worden, moet de speler dat delicate evenwicht tussen het dansbare en de subtiliteiten van het geluid, van de frasering, vinden; tussen de stabiliteit van het tempo en de flexibiliteit opgelegd door de expressie.

Er wordt gezegd dat in de soirées van de rijke families van Rio, elke keer dat een meisje een pianorecital ten gehore bracht – het publiek vermakend met walsen van Chopin, preludes van Bach, intermezzo's van Brahms, of liederen zonder woorden van Mendhelsson – men zonder uitzondering na afloop om een gouden afsluiting vroeg: "... en kun je nu, alsjeblieft, een tango van Nazaré spelen?"

In Havana componeerde **Ignacio Cervantes** zijn exquise binnenlandse dansen voor piano, die hem de geschiedenis zouden doen ingaan. In Parijs gebruikte Alphonse Mucha – aanbidder van het vrouwelijke principe van de Schepping – het beeld van bloemen en vrouwen als symbolen om met zijn lithografieën een stijl te creëren.